

על כל אלה YSC

שיעור סיום

מחווה לנעמי שמר

Hommage à Naomi Shemer

היום נאמר תודה

שיעור סיכום לשנה לא פשוטה ...

אך מלאה בתקווה.

השיעור, הוא פדגוגיה נטו וללא עיניין

דיקדוקי אלא בבסיס לשיחה ומחשבה

השיעור כולל טקסטים מתוך עמוד

הספרנים,

של הספרייה הלאומית

שהוספתי להם ניקוד ולעיתים

תרגום לצרפתית

ומספר שירים שאשלב בערב, עם שאלות

לתלמידים

וקטעי וידאו שאפשר לראות במצגת

המקורית.

השאלות מאפשרות למשתתפים להכיר

תודה, להוקיר תודה ולדבר על מחשבות

רעיונות ותוכניות לעתיד דרך הטקסטים

של נעמי שמר

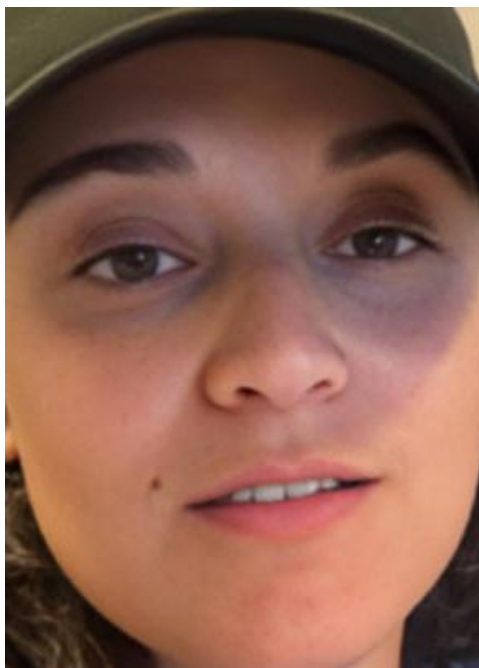
מתוך החשיכה אנחנו מבקשים -
לקום מחר בבוקר ולהתחיל מבראשית

מתוך "החגיגה נגמרת"

היום נאמר תודה דרך המלים היפות של נַעֲמִי שָׁמַר
וְמָה הֵן הַמְּלִים שֶׁלָּכֶם? שֶׁלָּכֶן? בְּשִׁאֲתָם רוֹצִים לוֹמַר **תודה**

למי אתם רוצים לומר **תודה**
Remercier להודות
יהודה, יהודי, יהודית,
יהודייה

נעמי שמר

Naomi Shemer

• נעמי שמר (13.7.1930 – 26.6.2004) הייתה משוררת, מלחינה, זמרת ומתרגמת, פלת פרס ישראל הנחשבת לאחת מהפזמונאיות העבריות הבולטות ביותר. שמר כתבה, הלחינה ותרגמה לעברית מאות שירים שבצעו מיטב הזמרים והזרפבים. לשיריה, ובהם "ירושלים של זהב", "לו יהי", "שנינו מאותו הכפר" ו"חרשת האיקליפטוס", יש חלק משמעותי בעצוב פס הקול הישראלי. שמר נולדה בקבוצת בנות ונגנה בפסנתר מגיל 6. לאחר התיכון למדה מוזיקה ובתם למוזיקה שרתה בפסנתרנית בלהקת הנח"ל, ומאז יצרה פזמונים אהובים במשך עשרות שנים.

• Naomi Shemer (26 juin 2004 – 13 juillet 1930) était une poète, compositrice, chanteuse et traductrice, lauréate du Prix Israël et considérée comme l'une des plus grandes auteures-compositrices hébraïques. Shemer a écrit, composé et traduit des centaines de chansons en hébreu, interprétées par les meilleurs chanteurs et ensembles. Ses chansons, dont « Jerusalem of Gold », « If Only », « We Were from the Same Village » et « The Eucalyptus Grove », ont joué un rôle majeur dans la bande originale israélienne. Shemer est née au sein du groupe Kinneret et a joué du piano dès l'âge de 6 ans. Après le lycée, elle a étudié la musique et, après son diplôme, a été pianiste au sein du groupe Nahal. Depuis, elle compose des hymnes populaires depuis des décennies.

תחנות בחייה

• בת כנרת הקטנה

• נעמי שמר, משוררת, מלחינה, פזמונאית, וכלת פרס ישראל, נולדה בקבוצת כנרת בי"ז בתמוז תר"צ 13, ביולי, 1930 בבתם של מאיר ורבקה ספיר. מאיר ספיר ורבקה שפירי עלו ארצה בשנות העשרים של המאה העשרים ונמנו עם חברי "קבוצת וילנה" ממסדי קבוצת כנרת. מאיר ספיר שמש כמפקד האחרון של בריחת היהודים מאירופה ועסק בענייני הכלל – איש רעים להתרועע, "כפי שנעמי שמר כנתה אותו. רבקה שפירי-ספיר, אשה משפילה ודעתנית, הקדישה את מיטב זמנה לעבודה בגן-הירק וכפי שהתבטאה נעמי שמר בראיון "היה לה ראש של מדאם קירי והיא כופפה את החיים שלה בכוח לעבר גן-הירק ועשתה מזה תכן חיים וגם אמרה לעצמה שהיא מאשרת". משפחת ספיר מנתה שלושה ילדים; נעמי, רותק ויענקלה. בשנת 1935, בהיותה בת חמש, נסעו נעמי שמר ואמה רבקה ספיר לבקור משפחתי בוילנה שם פגשה את דודתה ברטה, אחות אביה היחידה, ומשפחתה. כעבר ארבע שנים פרצה מלחמת העולם השנייה שבמהלכה השמדה המשפחה בלה. למודי המוזיקה של שמר נזקפים לזכותה של אמה – רבקה ספיר, שהתעקשה בכל מאודה על חנוכה המוזיקלי. בגיל שש קבל המשק במתנה פסנתר מידידי האם חיה ויצחק אלקנה, בפסנתר זה לוותה הילדה נעמי את השירה בצבור בצריף הילדים, בחדר האכל ובמועדים מיוחדים.

• מכַּנֶּרֶת לְתֵל-אָבִיב

• בַּעֲקֻבוֹת לַמּוֹדִיעַ נִדְחָה שְׂרוּתָהּ הַצָּבָאִי וְכָךְ בְּאַחֹר שֶׁל אַרְבַּע שָׁנִים מִתְאַרֵּךְ גִּיוּסָהּ הַמְקוֹרִי גִּיָּסָה לְצֶה"ל. תַּחֲלָה עָבְרָה טִירוֹנוֹת וּבִהְמָשָׁךְ אַף הִשְׁתַּתְּפָה בְּקוֹרֵס מ"בִּים. הַדִּים לַתְּקוּפָה זֶה נָתַן לְמַצָּא בְּמִכְתָּב שֶׁכָּתְבָה לְאִמָּהּ רִבְקָה סִפִּיר מִהֶתְאַרֵּךְ 2.9.1952 וּבוֹ מְצִינָת שְׁמֶר "נַעֲמִי נִמְחָקָה וְאִינֶנָּה. יֵשׁ רַק 250567 הָעֵטוּף בְּבִגְדֵי-הַחֲקִי הַנֶּקְשִׁים שֶׁלוֹ. הֵיךְ מִתְקַשָּׁה מֵאַחִיצַת הַנֶּשֶׁק הַבִּלְתִּי פּוֹסֶקֶת. "בִּהְמָשָׁךְ פְּגִשָּׁה בְּקֶצֶן הַחֲנוּךְ שֶׁל לַהֲקַת הַנֶּח"ל דָּאָז חֲנוּךְ חֶסֶן, שֶׁצָּרָף אוֹתָהּ לְשׁוּרוֹתָיו. שָׁם גַּם פְּגִשָּׁה בְּחֻבְרֵי הַלְהָקָה יוֹסִי בִּנְאִי, יוֹנָה עֶטְרִי וְאַחֲרִים. בִּנְח"ל שֶׁמָּשָׂה בְּ"תְּרֻבוֹת־נִיֻּקִּית" וְנִשְׁלָה חֶלֶק בְּהַכְנַת תְּכָנִיּוֹת אֲמֻנוֹתִיּוֹת לְרָגֵל "חֲגֵי הָעֲלִיָּה" שֶׁל הָאֲחֻזִּיּוֹת הַנֶּח"ל. בְּתִקּוּפָה זֶה הִכִּירָה אֶת בַּעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן, הַשּׁוֹחֵן גִּדְעוֹן שְׁמֶר, אָבִי בִּתְּהָ לְלִי (הַלְלִי) (שְׁמֶר, לוֹ נִשְׁאָה בִּשְׁנַת "1954 פְּשִׁיטָה בְּכֶפֶר "הֵיָה שְׁמָה שֶׁל תְּכָנִיתָה הַחֲמִישִׁית שֶׁל לַהֲקַת פְּקוּד הַמְּרָכָז שֶׁהָעֲלָתָה בְּאֶדָר תִּשְׁט"ז, פְּבֵרֻאָר 1956. אֶת הַמַּחֲזָה כָּתַב הַסּוֹפֵר אֶהְרֹן מֶגֶד וְעֶבֶד וְבִים גִּדְעוֹן שְׁמֶר. אֶת הַפְּזֻמוֹנִים הַנִּלְוִים כָּתְבוּ אַבְרָהָם בִּירְמָן, יִצְחָק וְיִצְחָקִי, א. א. בּוֹסְקוֹבִיץ, יוֹחָנָן זָרָאִי וְשׁ. בְּרַמֶּל – הֵלֵא הִיא נַעֲמִי שְׁמֶר. הַשְּׁמוּשׁ בְּשִׁמוֹת הַבְּדוּיִים " – ש. בְּרַמֶּל "וְ"אֶלִּיפָז" שֶׁשְׁמֶר הִשְׁתַּמָּשָׂה בָּהֶם בִּשְׁנוֹת יְצִירָתָהּ הָרֵאשׁוֹנוֹת, נִבֵּעַ מִתְחַוֶּשֶׁת בּוֹשָׁה וּנְחִיתוֹת שֶׁנִּקְשְׂרָה בֵּימֵים הֵהֶם לְכַתִּיבַת פְּזֻמוֹנִים קָלִים. שָׁנִים מִבֵּין שִׁירֵי הַתְּכָנִית "רוֹמָנֶס בְּכֶפֶר" וְ"חִפֹּשׁ אֶת הָאִשָּׁה" נִכְתְּבוּ מִלִּים וּמִנֶּגֶץ בִּידֵי שְׁמֶר עֲצָמָה. מִסְפַּר חֲדָשִׁים לְאַחֵר מִכֵּן, בְּנוֹבֶמְבֶּר, 1956 הָעֲלָה הַמַּחֲזָה בִּשְׁנִית בְּתֵאטְרוֹן "הָאֶהֱל" וְכּוֹתְרָתוֹ – 5:5 "קוֹמְדִיָּה מוֹסִיקָלִית". בְּגֶרְסָה זֶה מוֹפִיעַ שְׁמָה הַמֵּלֵא שֶׁל שְׁמֶר כְּפְזֻמוֹנָאִית הָרֵאשִׁית. חֶלֶק מִשִּׁירֵי הַמַּחֲזָה הִפְכוּ לְלֵהִיטִים, בֵּין הַשִּׁירִים שֶׁנִּתְפָּרְסְמוּ נָתַן לְמִנּוֹת אֶת "רֵב הָאוֹר וְהַתְּכָלֶת", "שִׁיר הַבֵּר" וְ"סֶמֶךְ עַל הַתְּרַנְגוֹל", שֶׁנּוֹדְעוּ בְּבִצּוּעֵם שֶׁל הַזִּמְרֹת רִיקָה זָרָאִי וְהַצֵּמֶד רֵן וְנָמָה.

הערות: בשנת 1952 (ה'תשי"ב) נולדה למדה באקדמיה הישראלית למוסיקה החל מ 1.9.1950 ועד ל 6.1951 חבר הכותנים אשר לפניו הופיעה בכחית הגמר ביום 2.7.1951 קבע את בגרותה כ- 10 שנים והעניק לה תואר	המורה במקצוע הראשי 10.0.52 מנהל מדור המוסיקה מנהל האקדמיה חבר המורים 10.0.52
--	--

מזמוראית בנימה אישית

בשנת 1983 קבלה שמר את פרס ישראל בזמר העברי. בנמוקי ועדת השופטים נכתב: "פרס ישראל מענק לנעמי שמר על שירה, אשר מטבעם מזדמרים בפי כל בזכות איכותם השירית והמוסיקלית, בזכות המדויג המפלא בין המלה והלחן ובזכות הבטוי הנפון בהם לרחשי לב של העם... היא מחברת זמירותיה בפשטות, בכנות ובנימה אישית; אך אין זו נימה פרטית ויחודית לה, אלא נימה הנותנת לכל אחד את ההרגשה באלו יצאו הדברים מלבו".

Un psalmiste au ton personnel

En 1983, Shemar a reçu le Prix Israël de chanson Hébreu. Le jury a motivé sa décision en ces termes : « Le Prix d'Israël est décerné à Naomi Shemer pour ses poèmes, qui, par nature, sont chantés par tous, grâce à leur qualité poétique et musicale, à la merveilleuse fusion entre le mot et la mélodie, et à l'expression qu'ils donnent aux sentiments du cœur... Elle compose ses hymnes avec simplicité, sincérité et un ton personnel ; mais ce n'est pas un ton personnel à elle seulement mais un ton qui donne à chacun le sentiment que les mots viennent de son cœur. »

בשנת 1988 בצעה הזמרת שושנה דמארי את השיר "אור" שכתבה נעמי שמר. באותה השנה יצא לאור האלבום "אחר קציר – משירי נעמי שמר" שבצעה להקת הגבעטרון. אלבום המחזה לשירי נעמי שמר כלל שירים שונים של שמר כמו "כבוי אורות", "קרן יער", "שנינו מאותו הכפר", "בשדות בית לחם", "נעה", "מתי", והשיר "לילה בחוף אכזיב" בנוסף לפרס ישראל הענקו לנעמי שמר תארי דוקטור לשם כבוד על ידי ארבע מאוניברסיטאות הארץ וכן על ידי מכון ויצמן. שמר כהנה פיושבת ראש אקו"ם וכחברת האקדמיה ללשון העברית.

בז' בתמוז תשס"ד, ה-26 ביוני 2004, "באמצע התמוז", הלכה שמר לעולמה לאחר מחלה קשה. בהלוויתה השתתפו רבים. לבקשתה הושרו על קברה ארבעה משיריה: "כנרת", "חרשת האקליפטוס", "לשיר זה כמו להיות ירדן" ו"נעה". נעמי שמר נטמנה בבית הקברות של כנרת, הסמוך לקבוצת כנרת שבה נולדה, לצד הוריה מאיר ורבקה ספיר. קברה הפך יעד למבקרים רבים המבקשים להזכר בשיריה, שירים הממשיכים לפכות ולחיות כפי שחזתה כשכתבה "אחריך שיריך מפכים להם...".

Le 26 Tammuz 5764, le 26 juin 2004, en plein Tammuz, Shemer est décédée des suites d'une grave maladie. De nombreuses personnes ont assisté à ses funérailles. À sa demande, quatre de ses poèmes ont été chantés sur sa tombe : « Kinneret », « Horshat HaEcaliptus », « Lashir ze kmo Lihyot yarden » et « Noah ». Naomi Shemer a été enterrée au cimetière de Kinneret, près de sa communauté natale, aux côtés de ses parents, Meir et Rivka Sapir. Sa tombe est devenue un lieu de recueillement pour de nombreux visiteurs désireux de se souvenir de ses poèmes, qui continuent de se révéler et de vivre comme elle l'avait imaginé lorsqu'elle a écrit : « Après toi, tes poèmes se dévoilent pour eux... ».

בן נולד, שיר נולד

בִּפְּבְּרוּאָר שֶׁל שָׁנַת 1969 נִשְׂאָה נָעֲמִי שֶׁמֶר לִבְעֵלָה עוֹרֵךְ הַדִּין מְרִדְבִּי הוֹרֹבִיץ. שָׁנָה לְאַחַר מִכּוֹן נֹלַד בָּנָם אֲרִיאֵל. בְּמַהֲלֹךְ אוֹתָהּ הַתְּקוּפָה הַמְּשִׁיכָה שֶׁמֶר לָכַתֵּב לְלִהְיוֹת הַצְּבָאִיּוֹת וּלְאֶמְנִים שׁוֹנִים. לְתַכְנִית מִס' 22 שֶׁל לִהְיוֹת הַנַּח"ל כְּתִבָּה אֶת "בְּהַאֲחָזוֹת הַנַּח"ל בְּסִינִי" וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁנָה נִטְלָה חֶלֶק בְּעֶרֶב מְשִׁירֵי בְּרֶסֶס שֶׁבָּצַע יוֹסִי בִּנְאִי. בַּשָּׁנָה 1971 הֶעֱלָו נָעֲמִי שֶׁמֶר וְהַשִּׁחְקוֹן עוֹדָד תְּאוֹמִי מוֹפֵעַ מִשְׁתָּף "נָעֲמִי שֶׁמֶר שָׂרָה לִילָדִים וְעוֹדָד תְּאוֹמִי עוֹשָׂה לָהֶם הַצָּגוֹת". עוֹדָד תְּאוֹמִי הִגִּישׁ מִיִּצִּירוֹתֵיהֶם שֶׁל עוֹדָד בּוֹרְלָא, מֶרִים יֶלֶן-שֵׁטְקֵלִיס, ע' הֶלֶל וְאַחֲרִים, וּבִין הַקְטָעִים שֶׁלְּבוּ פְּזֻמוֹנִים פְּרִי עֵטָה שֶׁל שֶׁמֶר. בְּתַכְנִית הַמוֹפֵעַ נִכְלְלוּ הַשִּׁירִים "מָה עוֹשִׂים הָעֲצִים", "שָׁנִים עֶשֶׂר יָרָחִים" ("שִׁיר הַחֲדָשִׁים"), "אֶלֶף בֵּית", "שִׁיר עֶרֶשׁ לְצַבָּעִים" וְעוֹד. חֲבוּרַת בֵּימוֹת הוּקְמָה בַּשָּׁנָה 1972 לְקִרְאָתָהּ הֶעֱלָאוּ שֶׁל מוֹפֵעַ מְשִׁירֵיהָ שֶׁל נָעֲמִי שֶׁמֶר. הַחֲבוּרָה הִרְכִּיבָה מְשֻׁלוּשָׁה עֶשֶׂר חֲבֵרִים וּבִינֵיהֶם יוֹצְאֵי לִהְיוֹת צְבָאִיּוֹת. בֵּין חֲבֵרֵי הַלִּהְיוֹת נָתַן לְמִנּוֹת אֶת הַזִּמְרִים מִירֵי אֱלוֹנֵי, רוֹתֵי בֶן אֲבֶרֶהֶם, דָּנִי גֶרְנוֹת, אֲדִי מֵאִירִי, יִגָּאֵל חֶרֶד וְאַחֲרִים. הַמוֹפֵעַ בּוֹיָם עַל יְדֵי אֲדִי צֶרֶפְתִּי וְזָכָה לְהַצְלָחָה רַבָּה. בְּנוֹסֵף לְשִׁירֵיהָ הַמְּכָרִים שֶׁל שֶׁמֶר שֶׁלְּבוּ בַּמוֹפֵעַ, הִצְגוּ שִׁירִים חֲדָשִׁים כְּמוֹ "לְשִׁיר זֶה כְּמוֹ לִהְיוֹת יָרֵדוּ", "אֶרֶץ לְהִדָּם", "מֶר נֶרְקִיס", "שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה" שֶׁהִפְכוּ לְלִהְיוֹתִים גְּדוֹלִים.

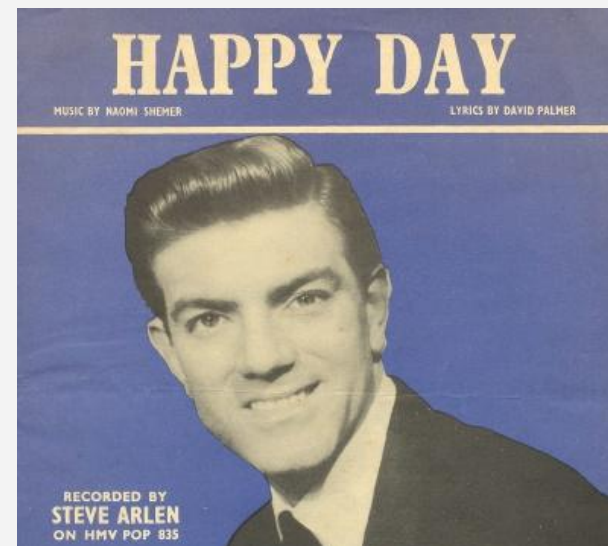
- בשנת 1964 נסעה נעמי שמר לפריז. במהלך המסע ספגה שמר את האווירה הפריזאית. לראשונה פגשה בשנסונים ובאמנים הצרפתיים ונחשפה לתרבות הצרפתית שהשפעות ממנה נתן לזהות ביצירתה. שם גם כתבה את שיריה "לכבודך" ו"העיר באפר" ששלחה לשלישיית גשר הירקון. בהמשך כתבה עבור השלישייה שירים נוספים שהפכו להיטים: "אילת אהבים", "סרנדה לך", "אהבת פועלי הבנין" ו"לילה בחוף אכזיב".

- כששבה נעמי שמר ארצה פנה אליה המפיק אשר חבקין בהצעה להקים רביעיית בנות. רביעיית הבנות "האחיות שמר" כללה את הזמרות דליה ארן, אמנה גולדשטיין, דינה גולן ורותי ביקל. הנהול המוזיקלי של הרביעייה הפקד בידיה של בתיה שטראוס. אפשר שהרביעייה הקדימה את זמנה והתכנית לא צלחה, אולם השירים שכתבה להם שמר שרדו עד היום. בין השירים שבצעה הרביעייה כלולים השירים "בגני נטעתך", "זמר" ("לך ועליך"), "זמר נוגה" (בהמשך התאם הלחן למלות השיר "פרות חמשה עשר"), "בית חלומותי", "ולס להגנת הצומח", "חרשת האקליפטוס", "פרחי אולי" ואחרים.

• זמר נודד: ניו-יורק, פריז, ו"ירושלים של זהב"

• בשנת 1960 כתבה נעמי שמר לתכנית "קר וחס בצפון" של להקת פקוד הצפון את השירים "בשדה תלתן" ו"זמר לגדעון". באותה השנה העלה "מועדון השעות הקטנות" בצפת את הסטירה "עשרת הצדיקים" שבים גדעון שמר ואת הפזמונים כתבה נעמי שמר. במופע נכללו השירים "אוכל אדם", "עשרת הצדיקים", "ליל אמש" ו"על הסבין" ("שיר השוק"). הצלחה משמעותית נוספת הייתה זכייתו של השיר "הופה הי" במקום הראשון בתחרות זמר באיטליה. בעקבות הזכייה תרגם השיר לאיטלקית ואנגלית. בשלהי שנת 1960 נסעה שמר לניו יורק לסיבוב הופעות בקמפוסים. לאחר תשעה חודשים של שהות שבמהלכן הצטרפה אליה בתה ללי שמר, שבה ארצה. בארץ התודעה להצלחת שירה "שיר השוק" שנכלל בתכניתה הראשונה של להקת "התרנגולים" בהדרכת חברתה נעמי פולני. תכנית מס' 17 של להקת הנח"ל, "שמש במדבר" משנת 1963, נחשבה ציון דרך בכל הנוגע לבצוע ולהפקה המוזיקלית של הלהקות הצבאיות. "שמש במדבר" נכתבה בסגנון מחזמר בידי עדנה שבית, בימה על-ידי יוסי בנאי, נהלה מוזיקלית על-ידי אריה לבנון ועל העמדת הפזמונים היה אחראי דני ליטאי. כל שירי התכנית, עשרה במספר, נכתבו בידי נעמי שמר – מלים ולחן: "אצל ורדה השמנה", "בלדה על סל תפירה", "בלי מלים", "הטיול הגדול", "מאדם בולזון המרגלת", "מחבואים" ("חפש אותי"), "מטריה בשנים", "סוף העולם", "עוד לא אכלנו" ("שיר האכל").

בִּקְרַבְגָּן

(קטע)

בִּקְרַב! הַטֵּל טָרֶם נְמוּג
אָקוּם מִמָּטְתִּי וְלִגָּן אַצָּא.
שֵׁם רוּחַ קִלָּה מְלַטֶפֶת וְלוֹחֶשֶׁת:
קוּם, רִיקָא! קוּם! צָא!
כָּלָם: הַצְפָּרִים הַכְחָלוֹת
בְּכַנְפֵי-זֶהָבָן,
הַשּׁוֹשְׁנִים הַוָּרְדוֹת
בְּאָדָם רֹאשָׁן –
כָּלָם שְׂמֵחִים לְקִרְאָת בּוֹאִי...
וְהַשְׁחַר בַּעֲטָרַת זֶהָבוֹ
נוֹהֵג לָאֵטוֹ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ הַיָּפָה.
עֲמוּד אֵשׁ מֵאַחוֹרֵיהֶם.

השיר הראשון

• 27-ה, ט"ב חשון תרצ"ב
דבר "הופיעו בעיתון, 1938 באוקטובר
מספר "דברי ילדים" במדור "לילדים
מחיבורי ילדי כנרת" קטעים וכותרתם
חשון מלאו עשרים "ביום ב") "ליובלה
כך לפי "וחמש שנים לקבוצת כנרת
בין הקטעים השונים. (מאמר הפתיחה
נח ונגה, ה-ה, רות, שנכתבו בידי לאה
"בִּקְרַבְגָּן" בולט הקטע הפותח
שהודפס באותיות גדולות ומנוקדות

•

לו יהי

• את השיר "לו יהי" כתבה שמר בימיה הראשונים של מלחמת יום הכפורים. במלוח התקנה שבו, בשאיפה שלו לשקט ולשלום, הפך להמנון לא רשמי, לתפלה אזורית לשובם בשלום של החילים והשבויים. הרעיון לכתיבת השיר עלה עוד קדם, כששמר הביעה רצון לתרגם לעברית את השיר "Let it be" של להקת הביטלס. אך בסופו של דבר היא החליטה לשנות את הלחן המכר ולכתב לו לחן משל עצמה. הדפים המקוריים עליהם כתבה את מלות השיר

עוד יש מפרש לבן באפק מול ענן שחר כבד כל שנבקש - לו יהי ואם בחלונות הערב אור גרות החג רועד כל שנבקש - לו יהי

בני זמן בית שני

27.11.73

אנשי מאר שלום יב

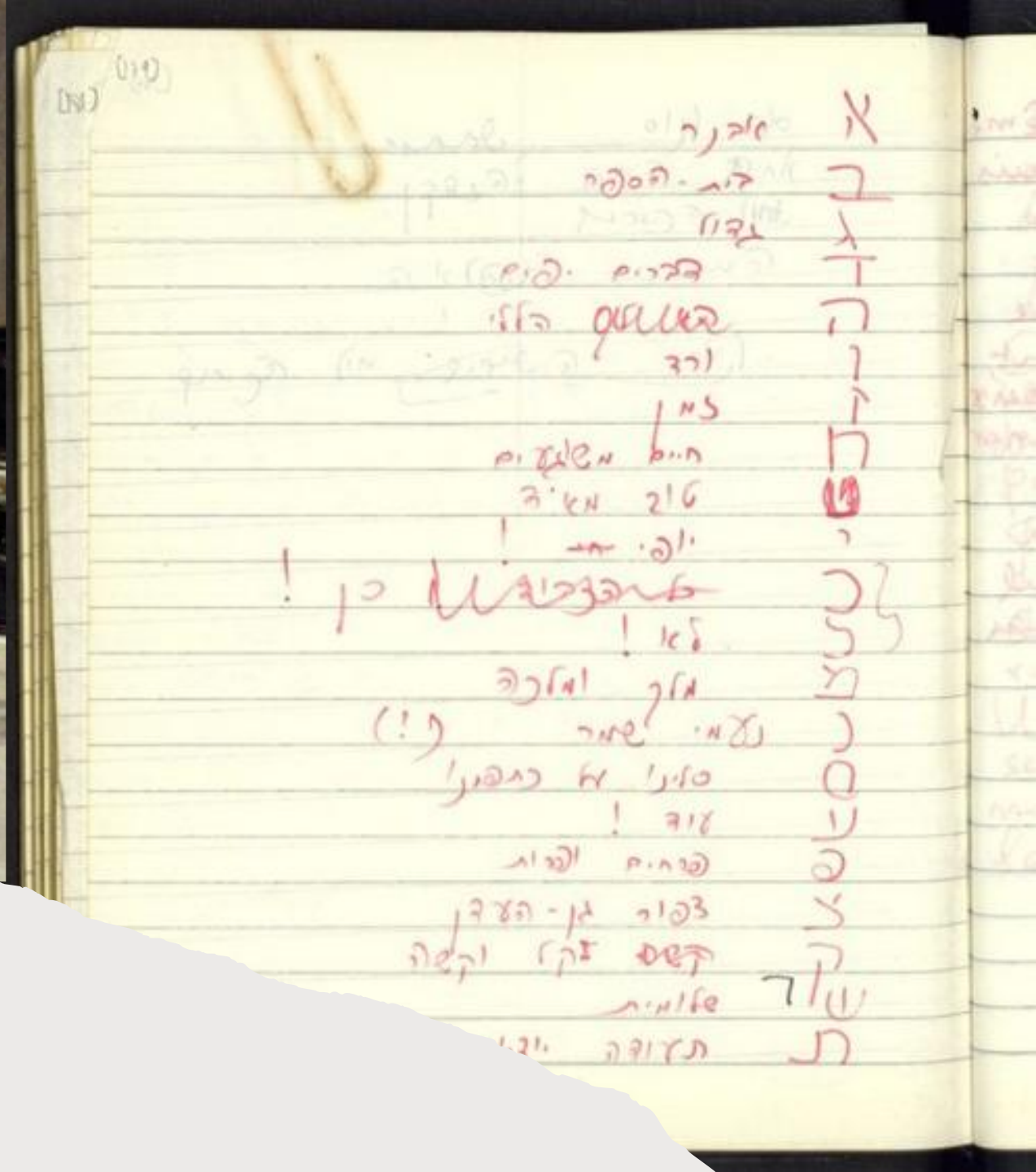
יבני-הים של בני, אמי, אבני הבקר את שירי "לו יהי". מאחר-מכן נתקבל העדוים, ובניהם אמי (בן 4/12) אכתב, באתר עדי רצוני ואחשבותי, מאי נוססות אלה. אמי קטא אצלנו שבו מה בירכנו אשרי, באמיתו שבו, והנה כתבה מסיו: "לו יבואת אלא באחמדים הכחוקים לו יבואת אהני לבית ארואת שר אבי ואלו יק את אמי. לו יהי, לו יהי, אלו יהי, אלו יהי, לו יהי. לו שנקבש לו יהי."

טוני, באקדרי יושבת והנה הוא מפרש אלו למ הפנה שבו והם קוים לו את הלחן, באסון, ובאמיתו שנסבות. אינה יופת משום-מה אתו בכתבה לו שבו. אלא הימלה צורק לו אלו שבו. באבני ירצה אמי אלה, בכתבה יבני, שוין את הלחן טוני (נרש בלו). אבני נסל באחמית יום-הכפורים. מנחם היה שבו של אלו. והותיר אחיו משפחה ש אמה, נכסו- (בסיב) אמי (4/12), אמה (10/12) וירם (14/12) טוני אלה.

א אוהל, ב זה בית, ג זה גמל גדול
אהבה לאותיות ואהבת למילים

אַיִזוֹ אוֹת אַתֶּם הֵכִי אוֹהֲבִים

חורשת האקליפטוס

זאב אנגלמייר

זלמן בשדות החיטה, קיבוץ ניר עוז. (29 ביוני, 2024)

חֲרֻשַּׁת הָאֵקְלִיפְטוֹס הוּא פְּזֻמוֹן עֵבְרִי, שֶׁחֲבָרָה וְהִלְחִינָה נְעָמִי שָׁמַר ,
עַל חֲרֻשַּׁת אֵקְלִיפְטוֹסִים אֲשֶׁר בִּקְבוּצַת כְּנֶרֶת, הַשּׁוֹכְנֶת עַל גֵּדַת נְהַר
הַיַּרְדֵּן. שָׁמַר, בֵּת הַקְּבוּץ, כָּתְבָה אֶת הַשִּׁיר בִּשְׁנַת [1]1962 לַמַּחְזָר
”פִּיצָד שׁוֹבְרִים חֲמָסִין, שֶׁהֶעֱלָה לְצִיּוֹן סִיּוֹם הַמַּחְזָר הָרִאשׁוֹן שֶׁל
בֵּית הַסֵּפֶר הַיִּסוּדִי בִּקְבוּצַת כְּנֶרֶת, [2]לִילִידִי, 1948 שָׁכְנוּ יְלָדֵי
”מַחְזָר הָעָשׂוֹר. [3]”

את חורשת האקליפטוסים שעליה נכתב השיר נטעו בכנרת ראשוני
היישוב, והיא סיפקה צל לילדי כנרת ודגניה. הודעה בעיתון
”הפועל הצעיר” מ-1912 מלמדת כי בשנה זו ניטעה חורשת
האקליפטוס כמצבה לזכרו של מנחם שמואלי (ממשי) במלאת שנה
למותו^[9], וגם בשלט שהתקינה המועצה לשימור אתרים בכניסה
לחורשה מצוין כי היא ניטעה ב-1912. עם זאת ישנה מחלוקת בין
חברי קבוצת כנרת באשר לתאריך הנטיעה המדויק, ולא מוסכם אם
היא ניטעה ב-1912, ב-1917 או ב-1921. קבוצת כנרת הוקמה ב-
1913, והשיר נכתב 48 שנים אחר כך (”חלפו האביבים, חצי מאה
עברה”)

שֵׁלֵג עַל עִירִי וּבִתּוֹךְ הַפָּרִי כָּל גֵּעָגוּעֵי...

En 1935, Rivka Sapir, du groupe Kinneret, fit ses bagages et sa fille Naomi, âgée de cinq ans, et partit pour Vilna, en Europe. Officiellement, elle se remettait d'une fièvre. Rivka et sa fille Naomi (plus tard Shemer) logèrent chez des proches : Berta, la sœur unique de son père, son mari Yechiel et leurs trois filles.

Les souvenirs du voyage à Vilna restèrent gravés dans la mémoire de la petite Naomi, « a Meiyadele foon Eretz-Israel » (une fille de la Terre d'Israël), comme l'appelait sa tante Berta.

Les années passèrent et, en 1976, Naomi Shemer fut invitée à écrire des chansons pour la pièce « Les Voyages de Benjamin III », jouée au théâtre Bimot. La pièce « Les Voyages de Benjamin III » a été adaptée et mise en scène par Shmuel Bonim, d'après le livre de Mendel Mocher-Seferim de 1878.

Naomi Shemer a écrit treize chansons pour cette pièce. Comme d'autres pièces pour lesquelles elle a conservé des hymnes, certaines chansons ont dépassé les limites de la pièce et sont devenues célèbres. Par exemple, les chansons « Un signe que nous n'avons pas encore atteint », « Le chant des herbes » et la chanson « Quinze fruits », ou son autre nom, « Neige sur ma ville », ont été incluses dans la pièce « Les Voyages de Benjamin III ».

בשנת 1935 אָרְזָה רִבְקָה סָפִיר מְקַבִּיצַת בְּנֵרֶת אֶת מְטַלְטְלֶיהָ וְאֶת בִּתָּהּ הַקְטָנָה נָעֲמִי בֶּת הַחֲמִשׁ וַיֵּצֵאָה לְמַסָּע אֶל וִילְנָה שְׁבֵאִירוּפָה . הָעֵלָה הָרִשְׁמִית לְנִסְיָעָה הִיְתָה לְהַתְרַפֵּא מִמַּחֲלַת הַקִּדְחַת שֶׁמִּמֶּנָּה סָבְלָה . (רִבְקָה וּבִתָּה נָעֲמִי) לְיָמִים שְׁמֵר (הַתְּאָרְחוֹ בְּבֵיתָם שֶׁל קְרוֹבֵי מִשְׁפָּחָה : אָחוֹת הָאָב הַיְחִידָה בֶּרְטָה , בַּעֲלָהּ יַחִיאֵל וְשְׁלוֹשׁ בָּנוֹתֶיהֶם.

זְכֵרֹנוֹת הַמַּסָּע לְוִילְנָה נִטְמָעוּ בְּנָעֲמִי הַקְטָנָה " , אַ מִּיַּעֲדֵלֶע פֿון אָרֶץ-יִשְׂרָאֵל) "יִלְדָה מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל (כְּפִי שְׁנֵהְגָה לְכַנּוֹתָהּ דִּוְדָתָה בֶּרְטָה.

שָׁנִים יַחֲלָפוּ וּבִשְׁנַת 1976 תְּתַבַּקֵּשׁ נָעֲמִי שְׁמֵר לְכַתֵּב פְּזֻמוֹנִים לְהַצָּגָה "מַסָּעוֹת בְּנִימִין הַשְּׁלִישִׁי "שֶׁהָעֵלָתָה בְּתֵאֶטְרוֹן בֵּימוֹת . הַמַּחֲזָה "מַסָּעוֹת בְּנִימִין הַשְּׁלִישִׁי "עֶבֶד וְבָיִם בְּיַדִּי שְׁמוּאֵל בּוֹנִים וְהַתְבַּסֵּס עַל סֶפֶרוֹ שֶׁל מִנְדֵּלִי מוֹכֵר-סִפְרִים מִשְׁנַת 1878.

שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר שִׁירִים כְּתֻבָּה נָעֲמִי שְׁמֵר לְמַחֲזָה . בְּדוּמָה לְמַחֲזוֹת אֲחֵרִים שֶׁשְׁמֵר כְּתֻבָּה בַּעֲבוּרָם פְּזֻמוֹנִים , כַּמָּה מִשִּׁירֵי הַמַּחֲזָה פְּרָשׁוּ כִּנֵּף אֶל מַעֲבָר לְגִבּוּלוֹת הַמַּחֲזָה וְהִכּוּ מְכָרִים בְּזָכוֹת עֲצָמָם . כִּן הַשִּׁירִים "סִימָן שְׁעוֹד לֹא הִגָּעְנוּ" , "שִׁירַת הָעֲשׂוּבִים "וְהַשִּׁיר "פְּרוֹת חֲמִשָּׁה עָשָׂר "אוּ בְשִׁמּוֹ הַנוֹסֵף "שֵׁלֵג עַל עִירִי "שֶׁנִּכְלְלוּ בַּמַּחֲזָה "מַסָּעוֹת בְּנִימִין הַשְּׁלִישִׁי.].

פירות חמישה עשר". מי היא "העיר" של
שמר? ומאלו "ארצות חום" ישוב אהובה?
הדוברת בשיר יושבת ב"עיר", בטלון או כל
עיר או עיירה אחרת בניכר, מחכה לאהובה
שישוב "מארצות החום" שהן דימוי לארץ
ישראל, משם יביא עמו פירות שנשתבחה
בהם הארץ: תמר, תאנה, ואפילו תפוח-
זהב.

שָׁלַג עַל עִירִי כָּל הַלַּיְלָה נָח
אֶל אֲרָצוֹת הַחֹם אֲהוּבִי הֶלֶךְ
שָׁלַג עַל עִירִי, וְהַלַּיְלָה קָר –
מֵאֲרָצוֹת הַחֹם לִי יָבִיא תָּמָר
דְּבֵשׁ הַתְּאֵנָה, מֶתֶק הַחֲרוּב,
וְאוֹרֶחַת גְּמֻלִים עֲמוּסִי כָּל טוֹב
הִנֵּה שׁוֹב יָשׁוּב, שְׁמֶשׁ לְבָבִי,
וּמִשָּׁם תְּפוּחַ זָהָב יָבִיא

שָׁלַג עַל עִירִי, נָח כְּמוֹ טְלִית
מֵאֲרָצוֹת הַחֹם מָה הִבֵּאתָ לִי?
שָׁלַג עַל עִירִי, שָׁלַג עַל פָּנַי
וּבִתּוֹךְ הַפְּרִי כָּל גִּעְגּוּעֵי
(נעמי שמר, "פירות חמישה עשר")

לאיזו עיר אתם
מתגעגעים? לאיזה מקום
הייתם רוצים לחזור?

Naomi Shemer n'était pas membre de la Société pour la protection de la nature, et la chanson qui nous replonge dans l'enfance et l'innocence n'a pas été écrite à propos de fleurs protégées.

Considérée comme l'une des chansons écologistes préférées en Israël, cette chanson dénonce en réalité le harcèlement sexuel des femmes, des filles et des soldats dans le pays dans les années 1960.

Des années après l'avoir écrite, l'intervieweur Yitzhak Shimoni a demandé à Naomi Shemer si elle était membre de la Société pour la protection de la nature, **החברה להגנת הטבע**, et elle a répondu : « Dans cette chanson, ce sont les vivants qui m'intéressent, pas les plantes. J'ai toujours trouvé amusant de voir des affiches de fleurs sauvages protégées et, à côté, dans le même journal, un article sur les actes indécents. Ce contraste entre les filles non protégées et les fleurs protégées était très frappant et m'a incitée à y réagir, et voici la chanson. »

La « Valse pour la protection des plantes » a été interprétée pour la première fois par le quatuor féminin « Les Sœurs Shemer », et figurait dans leur programme « Où sont les hommes ? » de 1966.

La chanson n'est devenue véritablement célèbre qu'un an plus tard, lorsqu'elle a été interprétée par la fanfare militaire Nahal, lors de son vingtième programme « Les Nahalites arrivent, les Nahalites arrivent ».

ואלס להגנת הצומח

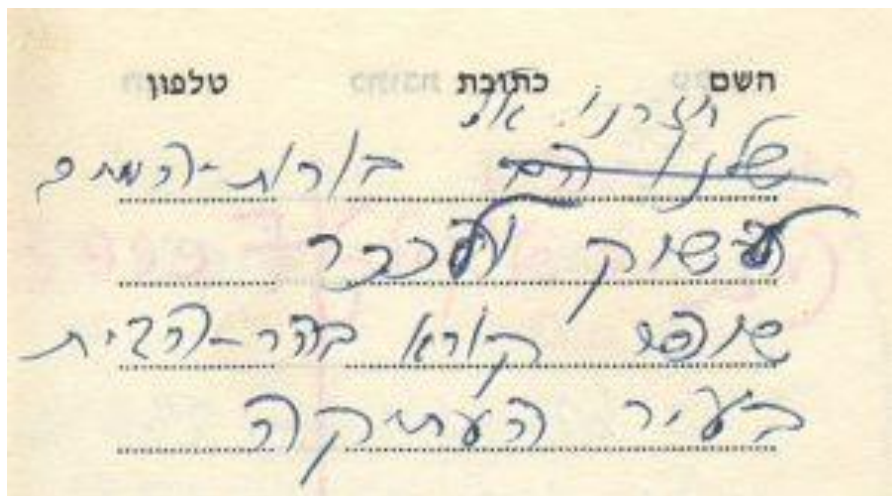
כָּבֵר פִּוְרָחִים נִרְקִיסִים בְּשִׁמּוֹרוֹת-הַטֶּבַע
מִרְבֵּדִים נִפְרָשִׁים בְּשִׁפְלַת הַחוֹף
כָּלִנִית וְכֹרֶם, אֵלֶּף גּוֹן וְצֶבַע
וְהַחֵק שְׁאוֹמֵר – כָּאֵן אֶסוּר לִקְטוֹף!
רַק עָלַי אֵין הַחֵק מִשְׁגִּיחַ
רַק עָלַי אִישׁ אֵינוֹ שׁוֹמֵר
לוֹ הָיָה לִי עָלִי-גִבִּיעַ
אֲזַ, הִיָּה מִצְבִּי אַחֵר!

נֶעֱמִי שָׁמַר לֹא הִיָּתָה חֲבֵרָה בְּ"חֲבֵרָה לְהַגְנַת הַטֶּבַע" וְאֵת הַשִּׁיר שֶׁמְחִזִּיר אוֹתָנוּ לִילְדוֹת וְלִיָּמֵי הַתָּם, הִיא לֹא כְּתֻבָּה עַל פְּרָחִים מוֹגְנִים הַשִּׁיר שֶׁנֶּחֱשֵׁב לְאַחַד הַשִּׁירִים הִירָקִים הָאֲהוּבִים בְּיִשְׂרָאֵל הוּא בְּעֶצֶם שִׁיר נֶגֶד תּוֹפֶעֶת הַהִטְרָדוֹת הַמִּינִיּוֹת שֶׁל נָשִׁים, נְעָרוֹת וְחִילּוֹת בְּאֶרֶץ בְּשָׁנוֹת הַשָּׁשִׁים. שָׁנִים אַחֲרֵי שֶׁכְּתֻבָּה אֵת הַשִּׁיר, נִשְׁאַלָה נֶעֱמִי שָׁמַר עַל יְדֵי הַמְּרֹאֲיִן יִצְחָק שֶׁמַּעֲוֹנִי אִם הִיא חֲבֵרָה בְּ"חֲבֵרָה לְהַגְנַת הַטֶּבַע", וְהַשִּׁיבָה לוֹ: "הַחֵי מַעֲנִין אוֹתִי בְּשִׁיר הַזֶּה, הַחֵי וְלֹא הַצּוֹמֵחַ. תָּמִיד שִׁיעֶשֶׂע אוֹתִי לְרֹאוֹת פְּלֻקָּטִים שֶׁל פְּרָחִי בֶר מוֹגְנִים וְלִיד זֶה בְּאוֹתוֹ עֵתוֹן כְּתֻבָּה עַל מַעֲשִׂים מְגָנִים. הַקּוֹנְטְרָסֵט הַזֶּה בֵּין הַנְּעָרוֹת הַבִּלְתִּי מוֹגְנוֹת לַפְּרָחִים הַמוֹגְנִים הִיָּה מְאוּד בּוֹלֵט וְקָרָא לִי לְהִגִּיב עָלָיו וְזֶהוּ הַשִּׁיר". אֵת הַ"וָּאֶלֶס לְהַגְנַת הַצּוֹמֵחַ" שָׁרָה לְרֵאשׁוֹנָה רְבִיעִית הַבְּנוֹת "הָאֲחִיוֹת שָׁמַר", וְהוּא נִכְלָל בְּתַכְנִיתוֹ "אֵיפֹה הַגְּבָרִים?" מִשָּׁנַת 1966 הַשִּׁיר הִתְפָּרֵס מִמֶּשׁ רַק בְּאֶשֶׁר בְּצֶעֶה אוֹתוֹ שָׁנָה מְאַחֵר יוֹתֵר הַלְהָקָה הַצְּבֹאִית – לְהַקְת הַנֶּח"ל, בְּתַכְנִיתָה הָעֲשָׂרִים "הַנְּחָלָאִים בָּאִים, הַנְּחָלָאִים בָּאִים".

מה אתם אוהבים לראות בטבע?

ירושליים של זהב

ירושלם של זהב
מוסיקה ומילים: נעמי שמר

לחן: נעמי שמר
מילים: נעמי שמר

Jerushala'im shel zahav
music and lyrics: naomi shemer

28.6.67

mus 256 A 016 (2)

Naomi Shemer : à propos des circonstances de l'écriture de la chanson Jérusalem d'or : « l'hiver 1967, Gil Aldema de Kol Yisrael m'a contactée (à la demande de Teddy Kollek, maire de Jérusalem) et m'a commandé une chanson sur Jérusalem. Depuis de nombreuses années, Kol Yisrael organisait un concours de chant le soir du Jour de l'Indépendance, une tradition qui n'était jusque-là diffusée qu'à la radio (la télévision n'étant arrivée chez nous qu'en 1968). Cette année-là, en 1967, ils ont définitivement dérogé à la tradition et ont commandé cinq chansons des compositeurs professionnels extérieurs au concours, dont moi-même. J'ai eu beaucoup de mal à écrire la chanson, jusqu'à ce que je me souvienne de la légende talmudique selon laquelle Rabbi Akiva avait promis à sa femme Rachel « une ville d'or », c'est-à-dire un joyau en or représentant Jérusalem.

Pour interpréter la chanson, j'ai choisi Shuli Natan, une enseignante-soldat de 20 ans, qui l'a interprétée d'une voix de cloche, accompagnée de sa guitare. La chanson a conquis les cœurs dès la première écoute, et à minuit, lorsque Shuli fut invitée sur scène une deuxième fois, le public entonnait déjà le deuxième couplet avec elle. À cette époque, la situation commençait à basculer vers la guerre, et trois semaines plus tard, lorsque les parachutistes libérèrent le Mur occidental, ils avaient déjà un hymne prêt. Ce jour-là, le 7 juin 1967, j'ai ajouté un quatrième couplet à la chanson en l'honneur de la victoire.

על נסבות כתיבת השיר כתבה נעמי שמר : "בחורף 67' פנה אלי גיל אלדמא מ"קול ישראל" לבקשת טדי קולק, ראש העיר ירושלים דאז (והזמין אצלי שיר על ירושלים. במשך שנים רבות נהגו ב"קול ישראל" לערוך במוצאי יום-העצמאות פסטיבל-זמר תחרותי, ששדר עד אז ברדיו בלבד) כי הטלויזיה הגיעה אלינו רק ב. (1968-אותה שנה, 1967, חרגו באפן חד פעמי מן הנהג, והזמינו מחוץ לתחרות גם 5 שירים אצל מלחינים מקצוענים, שאני הייתי אחת מהם. מאוד התקשיתי בכתיבת השיר, עד שנזכרתי באגדה התלמודית על רבי עקיבא, שהבטיח לרעייתו רחל "עיר של זהב", כלומר תכשיט של זהב בדמות ירושלים.

לבצוע השיר בחרתי את שולי נתן, מורה-חילת בת 20, שבצעה את השיר בקול-פעמונים עם הגיטרה שלה. השיר כבש את הלבבות כבר בשמיעה ראשונה, ובחצות הלילה, כאשר שולי הזמנה לבמה שנית, כבר שר אתה הקהל בבנייני-האמה את הבית החוזר. אותה שעה החלו הדברים להתגלגל לקראת מלחמה, ואחרי 3 שבועות, כאשר שחררו הצנחנים את הכתל כבר היה בפיהם המנון מוכן. אותו יום 7.6.1967 הוספתי לשיר בית רביעי לכבוד הנצחון.

"גיל יקירי, אתה האיש היחידי בעולם – נוסף למשפחתי – שצריך לדעת את האמת על "ירושלים של זהב". והנה האמת: באמצע שנות השישים, נחמה הנדל נהגה לבקר אותי בחופשות המולדת שלה. היינו מבלות שעות אחדות יחד, צוחקות, שרות, מבשלות ואוכלות (עשיתי לה קוסקוס ומרק). שום דבר לא נרשם ולא הוקלט (נדמה לי שטרם היה לי אז טייפרקורדר). כנראה שבאחת הפגישות האלה, נחמה שרה לי את שיר הערש הבאסקי הידוע, והוא נכנס לי באוזן אחת ויצא מהשנייה... בחורף 67", כשהתלבטתי בכתיבת "ירושלים של זהב" – כנראה שהשיר ההוא זחל אלי בבלי דעת. גם לא ידעתי שיד נעלמה הכתיבה לי שינויים במקור: המעבר למז"ור בתיבה הרביעית, הסקוונצה השלישית במילים "הלא לכל שיריך", והסיום. יוצא שמישהו כאילו הגן עלי וסיפק לי את שמונה התיבות שלי שמקנות לי את הזכויות לגרסה משלי על שיר עם. אבל כל זה נעשה, כאמור, בבלי דעת. רק שנה או שנתיים אחרי המלחמה, שמעתי מחברים שאלוהו הכהן בהרצאותיו, על שיר העם הבאסקי, כמקור השפעה ל"ירושלים של זהב". נורא כעסתי, ואפילו מסרתי לאלוהו הכהן שיפסיק עם השטויות האלה. ואז נזכרתי בבעתה, שאכן נחמה שרה לי בשעתו משהו כזה. מרוב פאניקה, הצלחתי להיזכר רק בתיבה הראשונה, ועברו עוד עשרים שנה, עד שאבנר הופשטיין מ"דיעות אחרונות" הביא לי את המקור. אני חושבת את כל העניין לתאונת עבודה מצטערת, עד כדי כך מצטערת, שאולי בגלל זה חליתי. הנחמה היחידי בשבילי היא שאני מספרת לעצמי שאולי זאת מנגינה של האנוסים, ושבסך הכול החזרתי עטרה ליושנה. עכשיו אתה גיל יודע את האמת, ואני מרשה לך לפרסם אותה ברבים. באהבה נעמי שמר".

מתוך אתר הספרייה הלאומית, הספרנים הסיפור מאחורי.

שאלות לתלמידים

מה היא ומי היא ירושליים בשבילכם?
אלו צבעים יש לעיר הלב שלכם?

שירת העשבים

שיר התפלה היפּיפה שהלחינה נַעמי שָׁמַר בְּכָר הַפָּךְ לְמַעַין הַמְנוֹן שֶׁל חֲסִידוֹת מִתְחַדָּשֶׁת וְאַקוּ פּוֹאָטִיקָה.

בְּרֹאיוֹן שֶׁנִּתְּנָה מֵאַחֵר יוֹתֵר סִפְרָה שֶׁבְּאַשֶׁר שָׁמְעָה אֶת מְלוֹתָיו שֶׁל רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב ,
הִיא הִרְגִּישָׁה "שֶׁהַמְּלִים הָאֵלֶּה בְּהִרְיוֹן , שֶׁהִלַּחַן בְּכָר נִמְצָא בְּתוֹכָן."

אֶת הַמְּלִים שֶׁמְעָה נַעֲמִי שָׁמַר בְּתִכְנִית "שׁוֹב יוֹצֵא הַזָּמֵר "שֶׁהִגִּישׁ שְׁלֹמֹה נֶצֶן .הַתִּכְנִית ,
בְּהִפָּקֶת 'קוֹל יִשְׂרָאֵל , 'וּבִעֲרִיכְתּוֹ שֶׁל גִּיל אֶלְדָּמֶע הַקְּלִטָּה מוֹל קֹהֵל בְּבֵית הַמּוֹרָה 'בְּתֵל
אָבִיב , אֵלֶּה הֵיוּ תִכְנִיּוֹת מְשֻׁקְעוֹת וּמְקַפְּדוֹת מְאֹד , סְבִיב נוֹשָׁאִים שׁוֹנִים כְּמוֹ :חֲגִים ,
מְשׁוֹרְרִים , וְגַם שִׁירֵי אֹר וּצִבְעִים , שִׁירֵי אָבוֹת וְאִמָּהוֹת ,תְּהִלִּים , שִׁיר הַשִּׁירִים וְעוֹד .גַּם
לְנַעֲמִי שָׁמַר הַקִּדְשָׁה תִכְנִית , אֲבָל זֹאת הַפַּעַם שָׁמַר יִשְׁבָּה בִּקְהֵל כְּמֵאֲזִינָה .וּלְאַחֵר
הַתִּכְנִית נִגְשָׁה לְשֹׁלֹמֹה נֶצֶן יְדִידָה הַטּוֹב וְשָׁאֵלָה אוֹתוֹ לְמִקְוֹרוֹת הַמְּלִים.

נֶצֶן שֶׁהָיָה הֶרְבֵּה יוֹתֵר מִמִּנְחָה , אֲלָא אִישׁ תִּכֵּן שֶׁהָיָה מְעֹרֵב בְּהִכְנֵת הַתִּכְנִיּוֹת הַפְּנִי אֹתָהּ
לְשִׁלּוּשָׁה מִקְוֹרוֹת שׁוֹנִים , כָּלֵם שֶׁל ר' נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב .אֶחָד מֵהֶם מוֹפִיעַ בִּסְפָּר "זְמֶרֶת
הָאָרֶץ , "אֶסֶף אֲמִירוֹת וְסִפּוּרִים שֶׁל ר' נַחֲמָן בְּשִׁבְחָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל , שְׁאֶסֶף תִּלְמִידוֹ שֶׁל
ר' נַחֲמָן רַבִּי נַחֲמָן מִשְׁשַׁעֲרִין , שֶׁזָּכָה לְהִגִּיעַ לָאָרֶץ .שֵׁם הוּא מִצַּטֵּט אֶת הַסִּפּוּר עַל יְצִיאָתוֹ
שֶׁל ר' נַחֲמָן מִחוּץ לָעִיר עִם תִּלְמִידוֹ , מִהַסְפֵּר שִׁיחוֹת הָר"ן:

"פַּעַם אַחַת בִּקְיָץ , הַשָּׁכֵם בִּבְקָר , יָשַׁב רַבְּנוּ זָכְרוֹ לְבִרְכָּהּ רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב בָּעִיר
זִלְטִיפּוּלִי וְהִתְפַּלֵּל .

אַחֵר כֶּךָ שָׁלַח אֶת בְּתוֹ שָׁרָה וְקִרְאָה לְאַחַד מֵאַנְשֵׁי הָעִיר .
וּבָא הָאִישׁ לְרַבְּנוּ , וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ : "בּוֹא עִמִּי לְטִיֵּל " .וְהִלֵּךְ עִמּוֹ מִחוּץ לָעִיר וְהִלֵּךְ בֵּין
הָעֵשְׂבִים .

דַּע לָךְ
שֶׁכָּל רוּעָה וְרוּעָה
יֵשׁ לוֹ נִגּוֹן מִיּוֹחַד מְשֻׁלוֹ
דַּע לָךְ
שֶׁכָּל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב
יֵשׁ לוֹ שִׁירָה מִיּוֹחַדֶּת
מְשֻׁלוֹ
וּמִשִּׁירַת הָעֵשְׂבִים
נִעֲשֶׂה נִגּוֹן
שֶׁל רוּעָה
כְּמָה יָפָה
כְּמָה יָפָה וְנָאָה
כְּשִׁשׁוּמְעִים הַשִּׁירָה
שֶׁלָּהֶם
טוֹב מְאֹד
לְהִתְפַּלֵּל בִּינִיהֶם
וּבְשִׁמְחָה לְעַבֵּד
אֶת ה'
וּמִשִּׁירַת הָעֵשְׂבִים
מִתְמַלֵּא הַלֵּב
וּמִשְׁתוֹקֵק
וּכְשֶׁהִלֵּב
מִן הַשִּׁירָה מִתְמַלֵּא
וּמִשְׁתוֹקֵק
אֶל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

(נעמי שמר, "שירת העשבים)

[YouTube\(2771\) שירת העשבים-אתי אנקרי -](#)

**אהוד מנור מציג את
שירת העשבים
בכינרת**

**אתי אנקרי שרה את
המילים הנהדרות**

I DON'T PERMIT ANY CHANGE
IN SHIRO SHEL ABA ©
LETTER FOLLOWS
NAOMI SHERMER

שירו של אבא

• שמר דברה על הוריה בלא מעט ראיונות שנכתבו. את אמה תארה כאשה קרה וחזקה, לעמת אביה שהיה אדם חם ורגשני. באחד הראיונות טענה כי אמה נהגה לבקר אותה בחריפות בעוד שאביה העריץ ושבח תמיד את השגיה. "אבא היה איש שמח שינדע להנות מכל דבר, בעל הומור פראי, איש רעים להתרועע... אבא שמתגעגעים אליו תמיד, "ספרה באותו ראיון. אפשר להרחיק לכת ולבחן את הקשר של שמר עם אביה, שנפטר ב-1960 בגיל 59 בלבד, בעזרת שיר אחד – "שירו של אבא". מי שיקרא את מלותיו יתקשה אולי לראות את החבור בינו לבין בותרת השיר. לא פלא אם כן, שרבים הכירו אותו דוקא בשם "יבנה המקדש" – כשמו של שיר חסידי מסרתי שהיה אהוב מאוד גם בקרב חלוצי העלייה השלישית, כדגמת אביה. מאיר ספיר נהג להאזין לקטעי חזנות ולשיר שירים חסידיים באזני בתו. אלו נטמעו בה ובאו לידי ביטוי באפנים שונים גם בשיר הזה. שמר הקדישה את השיר, שפרסם ב-1967 – לאביה. שמר קשרה את זכר אביה אל המסורת היהודית שהתערבבה בשירה, וגם כששלחה לאמה את מלות השיר "ירושלים של זהב" הדגישה: לזכר שיריו של אבא

• שמר הייתה קנאית ליצירתה ושמרה עליה מכל משמר. "שירו של אבא" היה ודאי קרוב לליבה במיוחד. היא סירבה לכל שינוי בשירה, והקפידה על כל הפרטים הקטנים.

בקיץ הזה תלבשי לבן

אָנִי אָבְחֵר בָּךְ וְאֶת בִּי תִבְחֲרִי
וּבִיחַד נִהְיָה לְרֵב
כִּי בְקִיץ הַזֶּה תִּלְבְּשִׁי לָבָן
וְתִתְפַּלְלִי לְטוֹב.

- Lorsque Naomi Shemer a écrit le refrain de « cet été tu porteras blanc », elle ne pensait pas à la droite ni à la gauche, mais au fait que les élections peuvent aussi être un acte romantique et affectueux.
- Malgré ses paroles, cette chanson n'a aucun lien avec les élections politiques et a été écrite après que feu Naomi Shemer eut été inspirée par une journaliste de mode (!) qui prédisait les tendances de l'été à venir. Sa fille, Halali (Lalli) Shemer, nous a raconté ce qui a fait germer l'idée de cette belle chanson pleine d'espoir dans l'esprit de Naomi Shemer : « L'inspiration pour cette chanson est venue d'une journaliste de mode qui a écrit un article sur "This Summer Wear White". » La tendance mode révélée dans l'article a rappelé à Naomi Shemer les chemises blanches de son enfance et de sa jeunesse « qui étaient un symbole de fête et d'optimisme et créaient une ambiance festive : les garçons portaient une chemise blanche par-dessus leur pantalon, tandis que les filles se paraient d'une chemise blanche brodée », explique Lalli.

אחרי החגים התחדשות

• את "התחדשות" כתבה נעמי שמר לכבוד יום העצמאות ה-36 של מדינת ישראל, עבור תכנית טלוויזיה מיוחדת וחגיגית שבה שרה אותו לראשונה עפריה חזה. השורות: "שעון-חייך מאותת לך עכשיו: למד-דלת, למד-הא, למד-ו - "מתיחס לשנת ל"ו למדינה. במסע שלא נגמר בין שדות הצל ושדות האוריש נתיב שלא עברתו שתעבר" הבית הזה אפני לנעמי שמר, "מספרת ללי". הצרוף 'שדות הצל ושדות האור' מערב את המאגר עם האופטימי, החשוף עם המואר. בדומה ל'עוד יש מפרש לבן באפק מול ענן שחר כבד' ב'לו יהי, 'או כמו 'אנא שמר לי על כל אלה / ועל אהובי נפשי / על השקט, על הבכי ועל זה השיר 'ב'על כל אלה. 'בעיניה השחר והבכי הם חלק מהחיים, ואנחנו חונים אותם ממש כמו את החסד ואת האור. כך בחייה ובחינו וכן בשירה.

• מה אתם רוצים לחדש בחיים שלכם?

אחרי החגים
תחדש הכל

שְׁלוֹמִית בּוֹנָה סֶכֶת-שָׁלוֹם

שלומית אהבי

שלומית בונה סוכה

• ועכשו הכירו את שלומית להבי – הלא היא שלומית מ'שלומית בונה סכה'! שלומית היא בתם של רמי ואיה להבי שהיו חברים טובים של נעמי שמר. שמר אהבה את שלומית, והמצלול "שלומית-שלום" קסם לה, ולכן שלומית זכתה לכבב בשיר הנפלא ולזכות להקדשה אישית בספר השירים השני של שמר. שלומית מעידה שהיא מעולם לא בנתה סכה. הדבר היחיד שעשינו, היילדים של אז, זה לקחת שלוש שמיכות, לחבר עם אטבי בביסה ובכך הסתבמה הסכה שלנו, זה הכל. בלי קשוחים וענינים.

• Et maintenant, voici Shlomit Lehavi – Shlomit de « Shlomit construit une Soucca » !

• Shlomit est la fille de Rami et Aya Lehavi, de bons amis de Naomi Shemer. Shemer adorait Shlomit, et la mélodieuse « Shlomit-Shalom » la charmait. C'est pourquoi Shlomit a eu l'honneur de figurer dans cette merveilleuse chanson et d'avoir une dédicace personnelle dans le deuxième recueil de poèmes de Shemer.

שְׁלוֹמִית בּוֹנָה סֶכָה
מוֹאֲרֶת וִירְקָה

עַל כֵּן הִיא עֲסוּקָה הַיּוֹם
וְאִין זֹו סֶתֶם סֶכָה

מוֹאֲרֶת וִירְקָה —

שְׁלוֹמִית בּוֹנָה סֶכֶת-שָׁלוֹם

הִיא לֹא תִשְׁכַּח לִשְׁמִי

התשמע קולי

כמה מילים לסיום

• בשלהי שנת 2010 נתרם ארכיון האישי של נעמי שמר למחלקת המוזיקה בספריה הלאומית. בין הפריטים שנמסרו נמצא "יומן אישי לשנת 1967". יומן זה הוא גם היומן שבו נמצאה טיוטת הבית הרביעי לשיר "ירושלים של זהב" שכתבה נעמי שמר במהלך מלחמת ששת הימים. בדף האחרון של היומן מופיעות ארבע תבנות מוזיקליות רשומות בדיו ורדה בכתב ידה של שמר ומעליהם הטקסט "...אחכה לך עד יכבו חיי / פחכות רחל לדודה".

אחכה לך עד יכבו חיי

פחכות רחל לדודה

על כל אלה

מכיר טובה – אסיר תודה

מוקיר תודה

מכיר טובה – אסיר תודה - האקדמיה ללשון
העברית

• "על כל אלה" הוא עוד אחד משיריה הידועים והאהובים של נעמי שמר, המשמש עד היום באירועים וטקסים. הוא נכתב בשנת 1980 ובשנת 1981 נכלל באלבום השירים של נעמי שמר שנקרא על שם שורתו הראשונה, "על הדבש ועל העוקץ". לדברי אחותה של נעמי שמר, רוטיק נוסבאום, השיר נכתב עבורה בעקבות פטירת בעלה, כשיר נחמה אישי-משפחתי. עם זאת, בעיני רבים התפרש שיר זה לאחר פרסומו כבעל משמעויות רחבות יותר, לאומיות, בעיקר סביב המאבק נגד הנסיגה מסיני שהתרחש באותו זמן ובאופן דומה שורות לא מעטות בשיר יכולות גם הן להתפרש באופן כללי יותר. זאת ועוד, לקראת ביצוע השיר לראשונה סיפרה נעמי שמר בראיון ל"מעריב" על השיר החדש, וכללה בו שתי שורות שלא הגיעו אל הנוסח הסופי והמוכר: "על כל אלה, על כל אלה, את סוכת שלומך תפרוש // אל נא תעקור נטוע, את ביתי אל תהרוס". אם כך, נראה שכבר מראש התכוון השיר לכוון בקשות אישיות וכלליות בערבוביה (מה שאינו נדיר בשיריה של נעמי שמר). (השיר בוצע לראשונה בשנת 1980 בפי יוסי בנאי בתוכנית הטלוויזיה "ימי תשרי" והפך לאהוב באופן מיידי, הן בזכות המילים והן בזכות הלחן, שהוא נעים ורגוע, ואולי ניתן למצוא גם בו נימת בקשה ותפילה. כאמור, השיר הפך להמנונם של מתנגדי הנסיגה מסיני) (שהתרחשה ב, 1982-ואף ירד בשל כך מרשימת השירים המושמעים באותה תקופה, אך זה לא מנע את הצלחתו). השיר הפך לפופולרי ביותר וזכה לביצועים רבים מפי אמנים שונים ובסגנונות שונים במהלך השנים, ולרגל שנת ה-70 למדינה זכה לביצוע מחודש של 'קולוילם', עם הזמר שלומי שבת, עם רובי ריבלין נשיא המדינה, ועם 12,000 איש בשירת המונים

« Al Khol Ela » est un autre poème de Naomi Shemer parmi les plus connus et appréciés, encore utilisé aujourd'hui lors d'événements et de cérémonies. Écrit en 1980, il a été inclus en 1981 dans l'album de poèmes de Naomi Shemer, intitulé d'après son premier vers, « Al Havdash et Al Ha'oketz ». Selon Rotik Nussbaum, la sœur de Naomi Shemer, ce poème a été écrit pour elle après la mort de son mari, comme un chant de consolation personnel et familial.

Cependant, après sa publication, ce poème a été interprété par beaucoup comme ayant une portée plus large et nationale, principalement liée à la lutte contre le retrait du Sinaï qui se déroulait à l'époque.

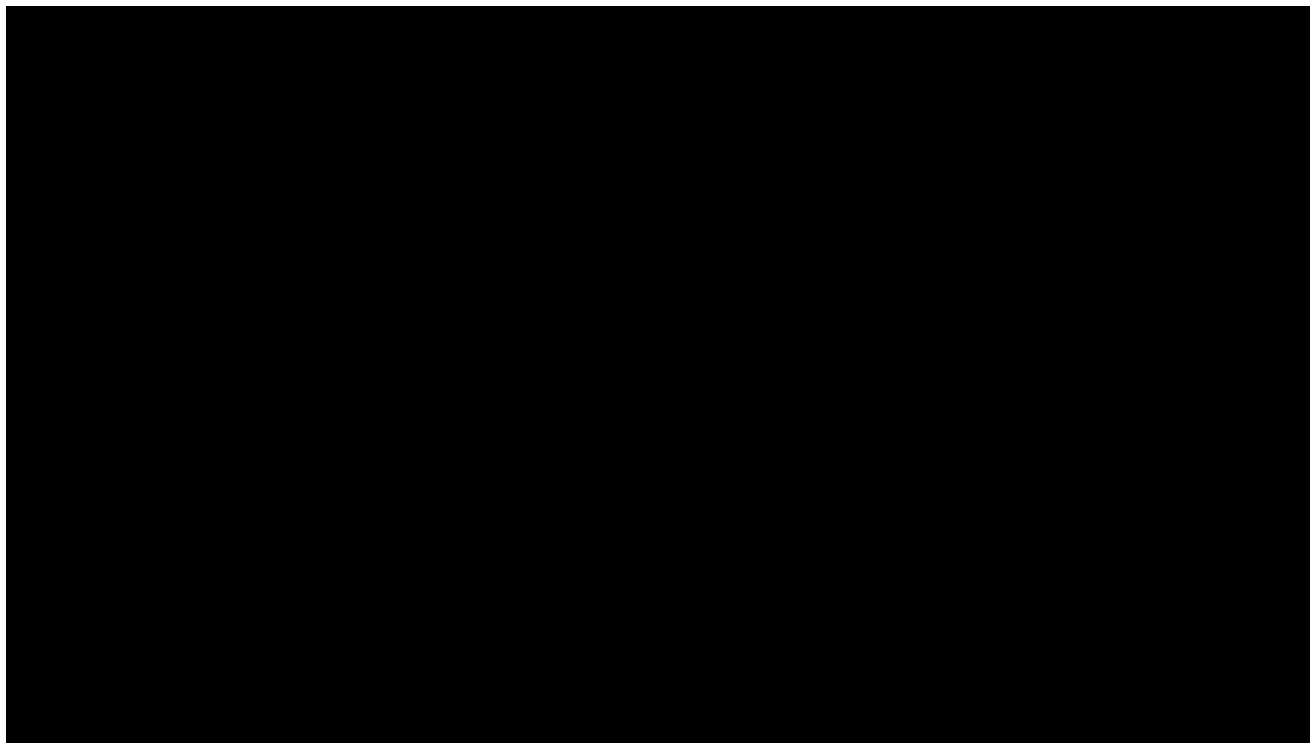
De plus, avant de l'interpréter pour la première fois, Naomi Shemer a parlé de la nouvelle chanson dans une interview accordée à « Ma'ariv », y incluant deux vers absents de la version finale et familière : « Sur tous ceux-ci, sur tous ceux-ci, tu étendras l'abri de ta paix // Ne déracine pas ce qui est planté, ne détruis pas ma maison. » Si tel est le cas, il semble que la chanson ait été conçue dès le départ pour inclure des requêtes personnelles et générales (ce qui n'est pas rare dans les chansons de Naomi Shemer).

• La chanson a été interprétée pour la première fois en 1980 par Yossi Banai dans l'émission télévisée « Yemi Tishrei » et est devenue un succès immédiat, tant grâce à ses paroles que grâce à sa mélodie, agréable et calme, où l'on peut également y déceler une touche de supplication et de prière.

Sur le miel et sur le dard, Sur l'amertume et la douceur, Sur notre petite fille nouvelle-née, Veille, mon Dieu de bonté. Sur le feu brûlant, Sur l'eau claire, Sur l'homme qui revient chez lui De loin.	על הדבש ועל העקץ, על המר והמתוק, על בתנו התינוקת, שמר אלי הטוב. על האש המבערת, על המים הזכים, על האיש השב הביתה מן המרחקים.	'Al ha-dvash ve-'al ha-'oqèts, 'Al ha-mar ve-ha-matoq, 'Al biténu ha-tinoqèt Shmor 'éli ha-tov. 'Al ha-'ésh ha-mevo'èrèt, 'Al ha-'mayim ha-zakim, 'Al ha-'ish hashav ha-'bayta Min ha-mèrḥaḳim.
Refrain: Sur tout cela, sur tout cela, Veille pour moi, mon Dieu de bonté. Sur le miel et sur le dard, Sur l'amertume et la douceur. Ne déracine pas ce qui est planté, N'oublie pas l'espoir, Ramène-moi et je resterai Au bon pays.	פזמון: על כל אלה, על כל אלה, שמר נא לי, אלי הטוב. על הדבש ועל העקץ, על המר והמתוק. אל נא תעקר נטוע, אל תשכח את התקווה, השיבני ואשובה אל הארץ הטובה.	Pizmon: 'Al kol 'élè, 'al kol 'élè, Shmor na li 'Éli ha-tov. 'Al ha-dvash ve-'al ha-'oqèts, 'Al ha-mar ve-ha-matoq. 'Al na ta'aqor natua', 'Al tishkaḥ 'èt ha-tiqva, Hashivéni va-'ashuva 'El ha-'arèts ha-tova.
Veille, mon Dieu, sur cette maison, Sur le jardin, sur la muraille, [Protège-nous] du chagrin, de la frayeur Et de la guerre. Veille sur le peu que j'ai, Sur la lumière et sur les petits enfants, Sur le fruit pas encore mûr Et qui a été cueilli.	שמר אלי על זה הבית, על הגן, על החומה, מיגון מפחד פתע וממלחמה. שמר על המעט שיש לי, על האור ועל הטרף, על הפרי שלא הבשיל עוד ושנאסף.	Shmor 'Éli 'al zè ha-'bayit, 'Al ha-gan, 'al ha-ḥoma, Mi-yagon, mi-paḥad pèta' U-mi-milḥama. Shmor 'al ha-me'at shè-yésh li, 'Al ha-'or ve-'al ha-taf, 'Al ha-pri shèlo hivshil 'od Ve-shè-nè'èsaf.
Le bruissement d'un arbre dans le vent, Une étoile filante dans le lointain, Les souhaits de mon cœur dans l'obscurité Sont listés maintenant. De grâce, veille pour moi sur tout cela, Et sur ceux que j'aime, Sur le silence, sur les larmes, Et sur ce chant.	מְרַשֵּׁשׁ אֵילָן בְּרוּחַ, מְרַחֵק נוֹשֵׁר כּוֹכֵב, מְשָׁאֵלוֹת לְבִי בַחֲשֵׁךְ נִרְשָׁמוֹת עַכְשָׁיו. אָנָּה שְׁמַר לִי עַל כָּל אֵלֶּה, וְעַל אֲהוּבֵי נַפְשִׁי, עַל הַשִּׁקֵּט, עַל הַכִּי, וְעַל זֶה הַשִּׁיר.	Merashrésh 'ilan ba-'ruah, Mé-raḥoq nosher kokhav, Mi-sh'alot libi ba-'ḥoshèkh Nirshamot 'akhshav. 'Ana shmor li 'al kol 'élè, Ve-'al 'ahuvéy nafshi, 'Al ha-'shèqèt, 'al ha-bèkhi, Ve-'al zè ha-shir.

https://www.youtube.com/watch?v=CzE_44M7v0o

[YouTube\(2771\) על כל אלה - קרן פלס \(בשיתוף עם בית אבי-חי\) -](#)

תודה, תודה, תודה

להסתדרות הציונית OSM
לבית של אקוג ECUJE
לצוות המורים
לכל התלמידים והמשתתפים
של הקלאב
שתהייה חופשה עם בשורות
טובות